

WILLIAM SHAKESPEARE

ROMEO A JULIE

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

JULIE: Tak jděte, jděte! Já nemám kam jít.
Copak to svírá v prstech moje láska?
Skleničku? Jed ti pomohl na věčnost?
Ty sobě, nenechals mi ani kapku.
Co mně má pomoci? Slíbám tvoje rty.
Snad na nich troška jedu ulpěla a
opět spojí nás hojivá smrt.
Líbá Romea na rty.
Tvé rty jsou ještě teplé.

1. STRÁŽNÍ: (*Za scénou*) Ved' nás! Kudy, chlapče?

JULIE: Cože? Už jdou? Tak rychle!
Vezme Romeovu dýku.
Drahá dýko.
Zde je tvé místo, tady zrezavěj!
Probodne se, padne a zemře.

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

- úryvek je ze závěru knihy, je klíčový v kontextu celé knihy

Předtím dal Vavřinec Julii nápoj, který ji uspal na 2 × 21 hodin. Když ji uviděl nic netušící Romeo, vypil jed a lehl si na tělo Julie. Poté se probouzí Julie a vidí mrtvého Romea.

V italském městě Verona mezi sebou válčí rody Kapuletů a Monteků. Dcera Kapuletových Julie se má provdat za šlechtice Parise, zatímco Romeo se trápí slepou láskou k Rosalině: „*Ty rvavá láska! Zášti milostné! Ty cokoli, jež z ničeho se rodíš! Tragická hříčko! Těžkopádný vánku!*“

Tajemný ples svede Romea a Julii dohromady a ještě tu noc si vyznají lásku pod okny Juliina pokoje. Díky dobré Juliině chůvě se koná svatba hned druhý den a otec Vavřinec je oddá.

Romeo však se svými přáteli Merkuciem a Benvoliem přijde do boje s Tybaltem, Juliiným bratrance, v němž ho za vraždu Merkucia zabije. Romeo je vyhoštěn do Mantovy.

Když Vavřinec zjistí, že svatba s Parisem se chystá, dá Julii nápoj, „*jenž uspí tě ve smrt na 2 × 21 hodin*“. Julii pohřbí a poté může za Romeem do Mantovy. Romeo má obdržet dopis o Isti, místo toho se ale dozvídá, že jeho choť je mrtvá. Vydá se k jejímu hrobu a tam uloží i Parise, kterého probodne mečem. Když Romeo spatří Julii, vypije jed, ta, po procitnutí, se rozhodne zabít se dýkou, neboť její život bez lásky smysl nemá. Rody se však díky tragédii nakonec usmíří.

- **téma a motiv**

téma: láska a smrt

motivy: sklenička, jed, kapka, rty, dýka

- **časoprostor**

prostor: italské město Verona

čas: 2. polovina 16. století

- **kompoziční výstavba**

Hra se skládá z 5 obrazů/dějství.

Děj se odvíjí chronologicky.

- **literární forma, druh a žánr**

drama, drama, tragédie

- **vypravěč**

V dramatu se projevuje pouze prostřednictvím scénických poznámek.

- **postava**

Julie – Kapuletová, velmi mladá (14 let), chytrá, statečná, citlivá, sličná, oddaná dívka, boj o právo na lásku, život a samostatné rozhodování, odmítá si vzít Paris

Romeo – Montek, upřímně milující Julii, odhodlaný obětovat pro ni vše, romantik, výbušný

strážník – neprojevuje se jeho charakter

Romeo a Julie tvoří ideál renesančního člověka, kteří už se snaží brát osud do vlastních rukou. Romeo je hrdina, pro něhož je typická platonická láska, ale časem se vyvíjí a je pro ni ochoten zemřít. Julie je nejprve poslušná dívka, ale není už středověkou postavou a odmítá rozhodnutí rodičů.

Merkucio – nejlepší přítel Romea

Tybalt – Juliin bratranec, vznětlivý, provokuje, což se mu stane osudným (Romeo ho zabije v boji)

Paris – Juliin budoucí manžel, ona si ho odmítá vzít

Vavřinec – františkán, kněz, přeje mladé lásce, a tak Romea a Julii tajně oddá

- **vyprávěcí způsoby**

přímá řeč jednotlivých postav, v úryvku Julie a strážník

- **typy promluv**

Juliin monolog

- **veršová výstavba**

blankvers – nerýmovaný pětistopý verš

- ve hře se vyskytuje poezie i próza

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

spisovný jazyk

oslovení *Ty sobče, chlapče*

řečnická otázka *Co mně má pomoci?, Cože, už jdou?*

věta rozkazovací *Veď nás!, tady zrezavěj!*

věta zvolací *Tak rychle!*

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

epizeuxis *Tak jděte, jděte!*

metafora *moje láska (= Romeo)*

apostrofa *Jed ti pomohl na věčnost?, drahá dýko*

eufemismus *věčnost*

epiteton *hojivá smrt*

Literárněhistorický kontext

• kontext autorovy tvorby

přelom 16. a 17. století

William Shakespeare (23. 4. 1564 Stratford nad Avonou – 23. 4. 1616)

- anglický dramatik a spisovatel
- syn rukavičkáře
- vystudoval gymnázium (King Edward VI Grammar School)
- v 18 letech se oženil s o osm let starší Annou Hathawayovou (26 let)
- měli tři děti, nejprve Sussanu a potom dvojčata Judithu a Hamneta
- po narození dvojčat byl Shakespeare spatřen naposledy na křtu dětí, pak na 7 let zmizel
- před rokem 1592 se Shakespeare připojil ke kočovným divadelníkům
- roku 1592 hrál v různých londýnských divadelních společnostech
- stal se také spolujednatel divadla
- Shakespeare psal poezii pod ochranou hraběte Southamptonského
- po jednoleté morové epidemii roku 1594 se stal členem nové divadelní společnosti Služebníci lorda komořího (Lord Chamberlain's Men), kde působil jako herec a dramatik
- v roce 1599 se společnost Lorda Chamberlain's Men přemístila do divadla Globe a Shakespeare se stal vlastníkem jedné jeho desetiny
- díky tomu byl výrazně lépe zajištěn – dostával za hru asi 6 liber
- když roku 1613 divadlo Globe vyhořelo, přesunula se společnost do divadla Blackfriars
- pro Shakespeara končí dramatická tvorba a zanedlouho se vrátil za manželkou a dcerami do svého rodiště, kde zůstal až do své smrti
- Shakespeare umírá 23. 4. 1616 (v den svých narozenin)

Bouře (1611) – pozdně renesanční poetické drama, které vyjadřuje vztahy mýtu a umění, utopie a skutečnosti

Hamlet, králevic dánský (1601) – alžbětinská tragédie vyjadřující krizi jednotlivce i společenských hodnot

Král Lear (1605) – vrcholná anglická pozdně renesanční tragédie s námětem z keltských pověstí

• literární / obecně kulturní kontext

- představitel renesance, žil na přelomu 16. a 17. století
- renesance = znovuzrození (antiky), obrození
- 14.-16. století
- zrod v severní Itálii na konci 13. století, šířila se dál (Anglie, Španělsko, Německo, Francie...)
- v italských městech se rozvíjel obchod, vytvořila se skupina bohatých obchodníků a bankéřů – podporovali umělce, studia = mecenáši
- mnoho přírodních a astronomických objevů (Koperník, Galilei, Bruno) – tyto objevy otřásl církvi
- vzrostla důvěra v lidský rozum, ve vědu – člověk zjistil, že církev nemá vždy pravdu
- objev knihtisku – Johannes Gutenberg → knihy se šíří rychleji
- inspiračním vzorem je antická kultura
- související pojmy:
renesance – etapa ve vývoji lidské společnosti
humanismus – životní program, ideový proud, jedna ze složek renesance

Anglie:

Geoffrey Chaucer (1340–1400)

- první velký anglický básník
- diplomat v královských službách – cestoval do Florencie, kde se setkal s Boccacciem a Petrarcou
- Canterburské povídky* – 24 veršovaných i prozaických povídek

Itálie:

Giordano Bruno

- byl jeden z nejvýznamnějších italských filozofů, spisovatel (básník a komediograf), astronom

Dante Alighieri (1265–1321)

- z Florencie, proti papeži – 20 let ve vyhnanství

Božská komedie – psáno 15 let ve vyhnanství, duchovní epos, vyjádření lásky k Beatrici

Francesco Petrarca (1304–1374)

- z Florencie, ve vyhnanství – studoval práva v Avignonu

- kněz, platonická láska se šlechtičnou Laurou

Sonety Lauře (Zpěvník) – dvě části (za života Laury, po její smrti)

- 366 milostných básní, většina formou sonetu

Giovanni Boccaccio (1313–1375)

- tvrdé dětství – přísný otec, macecha

- vystudoval práva, hodně cestoval

- psal od mládí, příběhy s milostnou tematikou

Dekameron – soubor 100 novel, „kniha krve a rozkoše“

Francie:

Francois Villon (1431–1463)

- žil bohémským životem – tulák, rváč, zloděj, pokládán za prvního prokletého básníka

Odkaz (Malý testament) – sbírka ironických a satirických básní

Závěť (Velký testament) – rozmanité básně: nábožné, dvorské, „bláznivé“ – vše z prostředí podsvětí

- zamýšlení nad osudem, zároveň výsměch sobě i jiným

Francois Rabelaise (1494–1553)

- spisovatel a lékař

- nejprve byl knězem, poté studoval medicínu a stal se lékařem – také studoval filozofii, archeologii a přírodní vědy

Gargantua a Pantagruel – pětidílný román, inspirace lidovou četbou o životě obrů

Španělsko:

Miguel de Cervantes Saavedra (1547–1616)

- prozaik, dramatik, básník, vrcholný autor zlatého věku španělského písemnictví

- smutný život – z rodiny zchudlého šlechtice, neměli na vzdělání

- v bitvě přišel o levou ruku, později v zajetí a 5 let otrokem v Alžíru, po návratu se oženil

Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha – dvoudílný román (1605, 1615)

- satira na rytířské romány

Lope de Vega (1562–1635)

- divadelní teoretik, nejvýznamnější dramatik zlatého věku – napsal přes 1800 her (zachovalo se jich asi 500)

- idol Španělů

Fuente Ovejuna (Ovčí pramen) – vrcholné drama, námět z národních dějin

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

Romeo a Julie jsou mladý pár, jejichž milostný vztah se v knize vyvíjí.

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Hlavním tématem díla je láska a složitost lidských vztahů, což můžeme považovat za věčné a stále aktuální téma.

- **pravděpodobný adresát:**

Kniha může oslovit mladší, ale i starší lidi, protože zamilovaný může být člověk v každém věku.

- **určení smyslu díla:**

Smyslem je poukázat na sílu lásky dvou mladých lidí, mezi něž se postaví intriky.

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

- dílo Romeo a Julie je poslední hrou, kterou napsal v optimistickém období – ačkoli to vypadá divně.

Hra je jakýsi předvoj pro pesimistické období.

- zpočátku psal Shakespeare zejména komedie, ke konci své tvorby pak pohádky

- **tematicky podobné dílo:**

Romeo, Julie a tma – Jan Otčenášek

- tragická novela Jana Otčenáška, vydaná roku 1958, z prostředí okupace Československa za druhé světové války, konkrétně v období heydrichiády. Slovo *tma* v názvu má právě symbolizovat dusné prostředí stanného práva, války a heydrichiády.

Příběh Pavla a židovky Ester, jejichž lásku rozdělí vojáci za druhé světové války. Ester je jako židovka zabita.

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatisací:**

americký film Romeo a Julie z roku 1996 – Leonardo di Caprio v hlavní roli

americký animovaný film Romeo a Julie z roku 2006 – pozměněný konec

a mnoho dalších divadelních i filmových zpracování